

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

8-maxsus
son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 5/8 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Choriyeva Nargiza Ibotovna</i> O'ZBEKISTONDA TURIZM VA EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISH: SAMARQAND VILOYATINING SALOHIIYATI	8-11
--	------

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Xudayarova Zuhra, Turayev Baxtiyor</i> HUDUDDA ASALARICHILIK FAOLIYATINING UY XO'JALIKLARI DAROMADLARIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH	12-22
<i>Dr. Abror Kucharov, Dr. Jyoti Meshram</i> COMPARATIVE ANALYSIS OF INDIAN INVESTMENT IN CENTRAL ASIA AND ITS RELEVANCE FOR UZBEKISTAN	23-32
<i>Qodirov Abubakr, Egamberdiyev Muzaffar</i> O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINING TAYANCH HUDUDI: FARG'ONA VILOYATI VA UNING IQTISODIY TARMOQLARI	33-37

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Tursunkulova Shaxnoza Tuychiyevna</i> TASAVVUF ESTETIKASIDA GO'ZALLIKNING TARBIYAVIIY POTENSIALI	38-43
--	-------

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Muxammadieva Mashxura, Amirqulova Gulxayo</i> TIBBIY TERMINOLOGIYANI O'QITISHDA ZAMONAVIIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH	44-49
<i>Naimova Parvina Rustamovna</i> O'ZBEK TILIDA HAYVON OBRAZLARINING FRAZELOGIZMLARDA VA MAQOLLARDA INSON XARAKTERI VA XULQINI IFODA ETISHI	50-54
<i>Tashxujayeva Nigora Madaminjanovna</i> FRAZELOGIK BIRLIKLARDA MIFOLOGEMALARNING KOGNITIV-SEMANTIK TAHLILI	55-58

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Shokirov Oybek Azizovich</i> MAHALLIIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARI QARORLARI QONUNIYLIGI USTIDAN PROKUROR NAZORATINI RAQAMLASHTIRISH MASALALARI	59-65
<i>Mirzaabdullayeva Matluba Rustamovna</i> YER SERVITUTINI RIVOJLANISHI	66-70
<i>Uzbekova Dilshoda Tulkinovna</i> ИСТОРИЯ И РАЗВИТИЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОГО ПРИНУЖДЕНИЯ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	71-80

<i>Yo'ldoshev Ilhom Abdujalil o'g'li</i> KIBERKORRUPSION JINOYATLAR BO'YICHA AYRIM ILMIY-NAZARIY MULOHAZALAR	81-87
<i>Adizov Alibek Oybek o'g'li</i> ZARARNING TO'LIQ QOPLANISHI MUNOSABATI BILAN JINOYAT ISHLARINI SUDGACHA TUGATISH: NAZARIY VA AMALIY MASALALAR	88-94
<i>Xoligova Gavhar Ramazon qizi</i> CHET EL ELEMENTI BILAN MURAKKABLAHGAN ALIMENT MAJBURIYATLARINI TARTIBGA SOLISHNING NAZARIY HUQUQIY JIHATLARI	95-99
<i>Низомова Настарин Владимировна</i> МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В СФЕРЕ КИБЕРБЕЗОПАСНОСТИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЯПОНИИ И УЗБЕКИСТАНА	100-107
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>To'raeva Gulchiroy Sheralievna</i> RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA BO'LAJAK MUHANDISLARNING TEXNOLOGIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH	108-114
<i>Xodjayev Anvar Zakirovich</i> OG'IR ATLETIKADA DAST KO'TARISH MASHQINI BAJARISHGA O'RGATISH USLUBIYATI	115-125

Received: 31 August 2025
Accepted: 15 September 2025
Published: 30 September 2025

Article / Original Paper

COGNITIVE-SEMANTIC ANALYSIS OF MYTHOLOGEMES IN PHRASEOLOGICAL UNITS

Tashxujayeva Nigora Madaminjanovna

PhD student

Uzbekistan State World Languages University

Abstract. This article analyzes the positive and complex functions of mythological components in phraseological units within the context of language and culture from cognitive-semantics and linguoculturological perspectives. The study employs corpus data, theoretical literature, and comparative analysis. Phraseological units containing mythological elements (e.g., “Pandora’s box”, “apple of discord”, “Icarian ambition”) activate in the addressee’s memory specific encyclopedic and intertextual knowledge structures, enabling them to convey rich meanings in a condensed form. At the same time, when translating such units into other languages, semantic losses, cultural context deficiencies, and difficulties in finding equivalents may arise. The article proposes a typology of mythological phraseological units, categorizing them into anthropomorphic, symbolic-metaphoric, and those denoting mythonyms and mythological beings; for each group, translation strategies are discussed. Practical recommendations include the expansion of phraseological corpora, the introduction of cultural-historical commentary in educational materials, and the provision of contextual notes for translators. The findings are significant for linguistic, translation, and pedagogical practices.

Keywords: phraseology; mythologeme; linguoculturology; translation strategies; cognitive semantics; intertextuality.

FRAZEOLGIK BIRLIKLARDA MIFOLOGEMALARNING KOGNITIV-SEMANTIK TAHLILI

Tashxujayeva Nigora Madaminjanovna

Tayanch doktorant (PhD)

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Email: nigoratashxujayeva@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola frazeologik birliklardagi mifologik komponentlarning til va madaniyat kontekstida ijobiy va murakkab funksiyalarni bajarishini kognitiv-semantik va lingvokulturologik nuqtai nazardan tahlil qiladi. Tadqiqotda korpus namunalari, nazariy adabiyotlardan hamda komparativ analizdan foydalanildi. Mif elementlariga ega frazeologik birliklar (masalan, “Pandora’s box”, “apple of discord”, “Icarian ambition”) tinglovchilar xotirasida muayyan ensiklopedik va intertekstual bilim tuzilmalarini faollashtiradi, bu esa ularning qisqa shaklda boy ma’no uzatishiga imkon beradi. Shu bilan birga, bunday birliklarni boshqa tillarga o'tkazishda semantik yo'qotishlar, madaniy kontekst yetishmasligi va ekvivalent tanlashdagi muammolar uchraydi. Maqola mifologik frazeologik birliklar tipologiyasini antropomorfik, ramziy-metaforik va mifonim mavjudotlarni ifodalovchi guruhlariga birlashtiradi va har bir guruh uchun tarjima strategiyalarini muhokama qiladi. Amaliy tavsiyalar qatoriga: frazeologik korpuslarni kengaytirish, o'quv adabiyotlarida madaniy-tarixiy izohlarni joriy etish va tarjimonlar uchun kontekstual izohlar kiritish kiradi. Tadqiqot natijalari lingvistik, tarjimonlik va pedagogik amaliyotlar uchun ahamiyatlidir.

Kalit so'zlar: frazeologiya; mifologema; lingvokulturologiya; tarjima strategiyalari; kognitiv semantika; intertekstual intertextuality.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI8Y2025N08>

Kirish. Frazeologiya tilshunoslikning muhim yoʻnalishi boʻlib, tilning barqaror birikmalari — frazeologik birliklarni (FB) oʻrganadi. Tildan foydalanishda barqaror soʻz birikmalarining ahamiyatini esa tan olingan. FBlarining oʻziga xosligini esa ularni alohida lingvistik hodisa sifatida oʻrganish zaruriyatini paydo qiladi. Shuningdek, FBlarining talqiniga taʼsir qiluvchi strukturaviy xususiyatlarni ham, kontekstual omillarni nazardan chetda qoldirmaslik darkor. Anglashilganidek, frazeologiya tildan foydalanishda muhim rol oʻynaydi, madaniy va ijtimoiy meʼyorlarni aks ettiradi, shu bilan birga til ishlab chiqarish va tushunishga taʼsir qiladi. Shu sababdan ham ularni anglash, xotirada saqlash va tarjima qilish insondan maxsus ensiklopedik bilim talab qiladi. Ayniqsa mifologema komponentli FBlar bu borada alohida eʼtiborga molik. Sababi FBlar lingvomadaniyatshunoslikning asosiy tushunchalaridan biri sifatida til vakillari uchun ahamiyatli boʻlgan, ularning madaniyati va turmush tarziga singib ketgan, milliy ruhiyatini namoyon etuvchi tushunchalarni aks ettirgani uchun ham FBlar milliy madaniy toʻyingan birliklar deb ham yuritiladi. Mazkur maqolaning maqsadi FBlardagi mifologik komponentlarning semantik, kognitiv va lingvomadaniy jihatlarini tahlil qilish hamda ularni boshqa tillarga tarjima qilishdagi muammolarni aniqlashdir. Tadqiqotda qiyosiy analiz, kognitiv-semantik yondashuv va korpus tahlili usullaridan foydalanildi. [14; 3–4 b.], [4; 45–46 b.], [1; 190–191 b.]

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. FBlar va ularning mifologik komponentlarini tadqiq etish kognitiv lingvistika, lingvomadaniyatshunoslik hamda tarjimashunoslikda alohida yoʻnalish sifatida shakllangan. Xususan, G. Lakoff va M. Jonson (1980) metafora nazariyasi doirasida mifologik obrazlarning inson konseptual tizimidagi asosiy oʻrnini koʻrsatib bergan. Ch. Fillmor (1982) tomonidan ishlab chiqilgan freym semantika nazariyasi esa FBlarda yashiringan bilim tuzilmalarini tahlil qilish imkonini beradi. R. Langaker (1987) kognitiv grammatika asosida til birliklarining idrok jarayoni bilan uzviy bogʻliqligini asoslagan. L. Barsalu (1992) va L. Talmi (2000) ishlarida esa konseptual tuzilmalar va mantiqiy xaritalar orqali FBlarining semantik qatlamlari ochib beriladi.

FBlarining tarjima strategiyalariga oid tadqiqotlarda A. V. Kunin, V. N. Telia kabi olimlarning ishlari muhim ahamiyatga ega boʻlib, ular FBlarni madaniy kontekst va milliy xususiyatlar bilan bogʻliq holda izohlaydilar. Til materiallari tahlili shuni koʻrsatadiki, frazeologizmlar tarkibidagi mifologik komponentlarni oʻrganish koʻp fanli yondashuvni talab qiladi. Tadqiqotimizda ingliz va oʻzbek tillaridagi frazeologik birliklarning matn korpuslari asosida tanlanishi va ularning qoʻllanish chastotasini aniqlash uchun **korpus tahlilidan**, FBlar tarkibidagi mifologik komponentlarning konseptual xarakterini ochish va ularning ensiklopedik bilim tuzilmalarini aniqlashda **kognitiv-semantik tahlildan**, FBlarining madaniy-tarixiy ildizlarini izohlash va ularning milliy-madaniy konnotatsiyalarini tahlil qilishda **lingvomadaniy yondashuvdan** foydalanildi shuningdek, **qiyosiy metod**dan turli tillardagi FBlarining semantik ekvivalentlari solishtirilib, tarjima jarayonidagi oʻxshashlik va tafovutlarni aniqlash uchun va **tarjima strategiyalarini tahlil qilishdan** semantik yoʻqotishlar, kompensatsiya usullari va kontekstual izohlar orqali samarali tarjima yechimlarini belgilashda foydalanildi.

Shunday qilib, metodologik asos sifatida kognitiv lingvistika, frazeologiya va tarjimashunoslikning integratsiyalashgan yondashuvi tanlandi. Bu esa tadqiqot natijalarini lingvistik, tarjimonlik va pedagogik amaliyotlarda qoʻllash imkonini beradi.

Muhokama. Frazeologiya nazariyasida klassik va zamonaviy qarashlar birlashadi. Bally (1909) FBlarni nazariy jihatdan ilk o'rganishlarni amalga oshirgan olimlardan va Saussur (1916) tilning struktural jihatlarini tadqiq qilgan. Telia (1996) frazeologiyani lingvomadaniy pozitsiyadan ko'rib, ushbu birliklarda milliy madaniyatning aks etishini ta'kidlaydi [16; 82 b.]. Ashurova va Galiyeva (2019) FBlarni linguokulturema sifatida tahlil qilib, ularning madaniy-ensiklopedik ahamiyatini ko'rsatadi [4; 45–46 b.].

Mifologik komponentlarga ega frazeologik birlilar (MFB) ensiklopedik va intertekstual bilim tuzilmalarini faollashtiradi. Masalan, “apple of discord” iborasi Yunon mifiga tayangan holda kichik hodisa orqali ulkan mojarolar boshlanishini anglatadi; tinglovchi bu iborani eshitganda Troya urushi va uning sabablarini yodga oladi. Shu kabi birliklar qiyosiy tahlil va kognitiv model orqali prototipik referent va uning mifologik freymi; semantik maydon va metaforik uzilishlar; qaror qabul qilishda, taxmin va baholashda ishlatiladigan pragmatik funksiya vositasida tahlil qilinadi [6; 53 b.], [11; 162 b.].

Tahlil asosida MFBBlarni quyidagi guruhlariga ajratish mumkin: I) Inson tashqi ko'rinishi va xulq-atvorini ifodalaydigan MFBBlar (masalan, “Narcissist type” birikmalar); II) ramziy-metaforik MFBBlar (masalan, “Perseus’ shield”); III) mifonim mavjudotlarni ta'riflovchi MFBBlar (masalan, “Phoenix”). Har bir guruhning o'ziga xos semantic-pragmatik xususiyatlari mavjud va ular tarjima jarayonida turlicha qiyinchiliklarni yuzaga keltiradi [16; 82 b.], [4; 45–46 b.].

Kognitiv nuqtai nazardan MFBBlar metonimik va metaforik usullar orqali ma'no hosil qiladi. Ular tinglovchining konseptual xaritasidagi elememtlarni faollashtiradi va muayyan freym yoki skriptni uyg'otadi. Masalan, “*Icarian ambition*” FBI Ikar mifidan kelib chiqib, haddan ortiq yuqori maqsadlar va muvaffaqiyatsizlik ehtimolini bildiradi. Korpus tahlili shuni ko'rsatadiki, bunday fraziologizmlar kontekstda qisqacha signallar orqali to'liq syujetni chaqira oladi (Salieva et al., 2021) [14; 3–4 b.].

Tarjimada MFBBlar bilan ishlashda uchta asosiy strategiya qo'llanadi: so'zma-so'z saqlash; izohlash yoki ekvivalent topish. Har bir strategiyaning afzalliklari va kamchiliklari bor. Izohlash o'quvchiga ma'lumot beradi, ammo matn ritmini buzadi; ekvivalent qidirish ba'zan original matnning intertekstuallik xususiyatini yo'qotadi. Maslova (2007) va Alefirenko (2010) tarjima nazariyasi bo'yicha izohlar bilan birgalikda madaniy moslashtirishni tavsiya qiladi [12; 127 b.], [2; 55 b.].

Natijalar

1) “*Apple of discord*”- aslida kichik va ko'rinmas, ammo katta mojaroga sabab bo'luvchi predmetni anglatadi. Tarjimada uning mifologik dastlabki manbasini izohlash yoki o'xshash madaniy analog topish tavsiya etiladi. Barkhudarov (2018) misolida bu ibora kontekstga qarab ‘mojaroga sabab bo'luvchi kichik narsa’ sifatida o'zgarishi mumkin [6; 53 b.].

2) “*Pandora's Box*”. Ushbu ibora kutilmagan va salbiy oqibatlarni bildiradi. Tarjimada ba'zan ‘Pandoraning qutisi’ sifatida saqlanadi, lekin maqolada ko'rsatilganidek izohlar bilan birgalikda berish eng to'g'ri yechim bo'lishi mumkin (Ashurova & Galiyeva, 2019) [4; 45–46 b.].

3) “*Icarian ambition*”. Bu ibora baland maqsadlar va muvaffaqiyatsizlik ehtimolini bir vaqtning o'zida ifodalaydi; tarjima jarayonida uni metaforik yondashuv bilan yoki ma'nosini kengaytiruvchi izoh bilan berish afzal. Bunday transformatsiyalarni badiiy kontekstlarda ko'plab misollar bilan taqdim etish mumkin.

Xulosa. Maqolada frazeologik birliklardagi mifologik komponentlarning semantik, kognitiv va lingvokulturologik jihatlari tahlil qilindi. MFBBlar til va madaniyat kesishmasida

joylashgan bo'lib, auditoriyaga boy intertekstual va ensiklopedik ma'lumotlarni qisqa signallar yordamida yetkazadi. Tarjima jarayonida esa ularning to'liq uzatilishi uchun izohlar, mahalliy ekvivalentlar va korpusga asoslangan yondashuvlar zarur. Kelgusida MFBlar korpusi va frazeologik lug'atlarni boyitish bo'yicha tadqiqotlar tavsiya etiladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. "Linguocultural features of phraseological units in English and Uzbek" (2021). Vol.2, No.8, pp.189–192. [190–191-b.]. (PDF: ARES)
2. Alefirenko, N. F. (2010). Linguoculturology: Value-semantic space of language. Moscow: Flinta.[55-b.]
3. Arnold, I. V. (1986). Leksikologiya sovremennogo angliiskogo yazyka. Moscow: . [9-b]
4. Ashurova, D. U., & Galiyeva, M. R. (2019). Cultural Linguistics: Main Issues, Trends and Tasks. Tashkent: VneshInvestProm. [45–46-b.].
5. Bally, C. (1909). La Phraseologie. Paris: Hunter & Fils. [7-b]
6. Barkhudarov, B. (2018). Myth-Metaphor and Translation: Problems of Conveying Mythic Components in PBUs. Journal of Translation Studies, 12(3), 45-60. [53-b.].
7. Examples.com. Allusion examples. (online)
8. Galiyeva, M. R. (2010). Verbalization of concept-sphere in English, Uzbek, Russian. Dissertation, Tashkent. [210-b]
9. Johnson, M., & Lakoff, G. (1980). Metaphors we live by. Chicago: University of Chicago Press.
10. Karimov, K. (2010). Frazeologik birliklarda milliy-madaniy xususiyatlar. O'zbek tili va adabiyoti, [25–31]
11. Korolkova, A. V., Novikova, T. S., & Razumnaya, A. V. (2021). Aphorisms And Catch Phrases As Part Of Russian Linguistic Culture. European Proceedings of Social and Behavioural Sciences. [162-b.].
12. Maslova, V. A. (2007). Lingvoculturology: A Study Guide. Moscow: Higher School. [127-b.]
13. Safarov, Sh. (2006). Cognitive Linguistics. Samarkand: Sangzor. [92-b]
14. Salieva, R. N., Plankina, R. M., Sirazova, L. S., & Safina, R. (2021). Phraseological Transformations in Classical Works of English and Russian Literature. Propósitos y Representaciones, 9(SPE2), e1080. [3–4-b.]
15. Saussure, F. de. (1916). Course in General Linguistics. Lausanne/Paris: Payot.
16. Teliya, V. N. (1996). Russkaya frazeologiya: Semanticheskii, pragmaticheskii i lingvokulturologicheskii aspekty. Moscow: Yazyki russkoi kultury. [82-b]
17. Vorobyev, V. V. (2006). Lingvokulturologiya. Moscow: RUDN. [78-b]

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/8 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).